O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
____
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmurodov
2024 yil "___" avgust

BOZORGA ASOSLANGAN BUXGALTERIYA TADQIQOTLARI ELEMENTLARI FANI BO'YICHA

SILLABUS

Magistratura mutaxassisligi uchun

Bilim sohasi:	400000	–	Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	–	Biznes va boshqaruv
Mutaxassisliklar:	70410102	–	Iqtisodiyot
	70410201	–	Buxgalteriya hisobi

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Iqtisodiyot fakulteti
70410201 – Buxgalteriya hisobi

Fan nomi:	*Bozorga asoslangan buxgalteriya tadqiqotlari elementlari*
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	BABTE2206
Yil:	1
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	kunduzgi ta'lim
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	40
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarda buxgalteriya hisobiga asoslangan bozor elementlari bo'yicha nazariy bilimlarni hosil qilish, ularni chuqurlashtirish hamda ushbu bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatishdan iborat. Fan mazmunini anglab yetish talabalarning shaxsiy fikrlash qobiliyatini oshirish, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini baholash va fikrlash jarayonlarini o'rganish usullari kabi jihatlar uchun juda muhimdir.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Buxgalteriya hisobi
2.	Moliyaviy hisob
3.	Biznes boshqaruv
4.	Biznesni tadqiq etish usullari

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, ijodiy fikrlash jarayoniga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish,

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	A.I.Alikulov – SamDVMCHBU, "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori U.T.Eshmuradov – SamDVMChBU, "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasi katta o'qituvchisi
E-mail:	ulugbek1983@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti" Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasi
Taqrizchila:	1.Toshnazarov S.N.– Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Buxgalteriya hisobi" kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor 2. Mardonov M. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrasi mudiri i.f.b.f.d. (PhD), dotsent

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil ___ ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasining 2024 yil ___ ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani A.Alikulov

Kafedra mudiri U.Eshmuradov

Tuzuvchilar A.Alikulov

U.Eshmuradov

xatolik va chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;

- fan bo‘yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo‘lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo‘nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo‘lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to‘liq va aniq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo‘yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo‘lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o‘quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo‘yicha berilgan savollarga to‘g‘ri javob bera olsa;
- fan bo‘yicha konspektini puxta shakllantirgan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meъyoriy xujjatlarni o‘zlashtirgan bo‘lsa.

d) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa;
- bayon qilish ravon bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo‘yicha matn puxta shakllantirilmagan bo‘lsa.

e) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:

- fan bo‘yicha mashg’ulotlarga tayorgarlik ko‘rilmagan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mashg’ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha matnlarni boshqalardan ko‘chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo‘yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

	qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi o‘rnini bilish
TN2	tanlangan mutaxassislik bo‘yicha fan, texnika va texnologiyalar, iqtisodiyotning zamonaviy yutuqlarini amaliyotga tadbiq etishga qaratilgan kasbiy tayyorgarlik haqida tasavvurga ega bo‘lishi
TN3	korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlarini bilishi va ulardan foydalana olishi
	Ko‘nikmalar jihatidan:
TN5	mutaxassislikning ilmiy muammolari bo‘yicha masalalarni shakllantirish va hal qila olishi, yechim qabul qila olish, bilimlar zahirasini yaratish va undan o‘zining kasbiy faoliyatida foydalanishni bilishi va ulardan foydalana olishi
TN6	tadqiqotlar uslublarini ishlab chiqishi va amalga oshirishi, ilmiy tadqiqotlar natijalaridan foydalanish bo‘yicha hisobotlar va amaliy ko‘rsatmalar tuzishi,kasbiy masalalarni kompyuterli modellashtirish uslublari, optimal echimni qidirishning ratsional usullari bilan ishlay olish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.
TN7	istiqboli va ustuvor vazifalari masalalarini takomillashtirish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak

Fan mazmuni	
Mashg‘ulotlar shakli: ma’ruza (M)	
M1	Bozor munosabatlari sharoitida Strategiya, ko‘rsatkichlarning muvozanatli tizimi va strategik foydalilik tahlili
M2	Xarajatlarni taqsimlash usullari hamda ularning samaradorlikni o‘lchash va qarorlarni qabul qilishga ta’siri
M3	O‘zgaruvchan, to‘liq tannarh va o‘tkazuvchanlik bo‘yicha hisoblash usullari, shu jumladan zaxiralarni baholashga ta’siri
M4	Turli kalkulyasiya tizimlari uchun buxgalteriya ilovalari
M5	Jarayonlarni kalkulyasiya qilish: FIFO va o‘rtacha tortilgan usullar
M6	Tovar-moddiy boyliklarni buxgalteriya hisobini tashkil etish va inventarizatsiyasining xoriy davlatlar tajribasi
M7	Qiymat va daromad o‘zgarishini, shu jumladan aralash og‘ishlarni hisoblash, buxgalteriyada hisobga olish va tahlil qilish
M8	Davr xarajatlar: hisobi va tahlili
M9	Xarajatlarni boshqarish: sifat, vaqt va cheklovlar nazariyasi asoslari.
M10	Ish faoliyatini o‘lchash, kompensatsiya va ko‘p millatli omillar

Mashg'ulotlar shakli:Amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	"Strategiya, ko'rsatkichlarning muvozanatli tizimi va strategik foydalilik tahlili.
A2	Xarajat va daromad. Xarajatlarni turkumlanishi.
A3	Xarajatlarni taqsimlash usullari hamda ularning samaradorlikni o'lchash va qarorlarni qabul qilishga ta'siri.
A4	Kompaniyalarda xarajatlari hisobining zamonaviy usullari.
A5	O'zgaruvchan, to'liq tannarh va o'tkazuvchanlik bo'yicha xarajatlar va tannarxni hisoblash usullari
A6	Turli kalkulyasiya tizimlari uchun buxgalteriya ilovalari.
A7	Xarajatlar hisobi va tannarxni kalkulyatsiya qilishning an'anaviy usullari.
A8	Xarajatlar hisobi va tannarxni kalkulyatsiya qilishning zamonaviy usullari.
A9	Xarajatlar hisobi va tannarxni kalkulyatsiya qilishning "Bosqichli" usuli.
A10	Xarajatlar hisobi va tannarxni kalkulyatsiya qilishning "Standart-kost" usuli.
A11	Xarajatlar hisobi va tannarxni kalkulyatsiya qilishning "Derekt-kost" usuli.
A12	Jarayonlarni kalkulyatsiya qilish usullari.
A13	Tovar-moddiy boyliklarni buxgalteriya hisobini tashkil etishning an'anaviy usullari
A14	Tovar-moddiy boyliklar inventarizatsiyasining xoriy davlatlar tajribasi.
A15	Qiymat va daromad o'zgarishini, shu jumladan aralash og'ishlarni hisoblash va buxgalteriyada hisobga olish.
A16	Qiymat va daromad o'zgarishini, shu jumladan aralash og'ishlarni tahlil qilish.
A21	Sifat menejment va uning xarajatlar miqdoriga ta'siri.
A22	Davr xarajatlari: hisobi va tahlili.
A23	Moliyaviy faoliyat xarajatlari va korxona iqtisodiyotiga ta'siri.
A26	Xarajatlarni boshqarishda cheklovlar nazariyasi.
A27	Tannarxni boshqarish: mohiyati, zaruriyati va xususiyatlari.
A28	Ish faoliyatini o'lchash. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish.
A29	Ichki biznes jarayonlarining istiqboli, ish faoliyatini o'lchash.
A30	Kompensatsiya va ko'p millatli omillar.
Mustaqil ta'lim (MT)	
MT 1	"Strategiya, ko'rsatkichlarning muvozanatli tizimi va strategik foydalilik tahlili. 8soat
MT2	Xarajatlarni taqsimlash usullari hamda ularning samaradorlikni o'lchash va qarorlarni qabul qilishga ta'siri. 8soat
MT3	O'zgaruvchan, to'liq tannarh va o'tkazuvchanlik bo'yicha hisoblash usullari, shu jumladan zaxiralarni baholashga ta'siri. 8soat
MT4	Turli kalkulyasiya tizimlari uchun buxgalteriya ilovalari 8soat
MT5	Jarayonlarni kalkulyasiya qilish: FIFO va o'rtacha tortilgan usullar. 8soat
MT6	Qiymat va daromad o'zgarishini, shu jumladan aralash og'ishlarni hisoblash, buxgalteriyada hisobga olish va tahlil qilish. 8soat
MT7	Xarajatlarni boshqarish: sifat, vaqt va cheklovlar nazariyasi. 8soat
MT8	EOQ, JIT va xarajatlarni o'z ichiga olgan inventarizatsiya va ta'minot zanjirini boshqarish 10soat
MT9	Ish faoliyatini o'lchash, kompensatsiya va ko'p millatli omillar. 8soat
MT10	Xarajat funktsiyalarini miqdoriy tahlil qilish. 8soat
MT11	Zarar, almashtirish va parchalarni hisobga olish. 8soat
	90soat

Asosiy adabiyotlar	
1.	Karimov A., Ibragimov A., Rizaev N. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari. Darslik.
2.	Xasanov B., G'aniyev Z., Muxammedova D. Boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Ҳозирги замон ва Янги Ўзбекистон. -Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2024 yil.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. -Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil.
3.	Urazov K.B., Po'latov M.E. Buxgalteriya hisobi. –Toshkent: "Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uyi", 2020.
4.	Tashnazarov. S.N. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari: Oliy o'quv yurtlari magistratura mutaxassisliklari uchun darslik. -Toshkent: "Iqtisod-moliya", 2019.
5.	Xasanov B.A., Ibragimov A.K., Rizayev N.K. Amaliy boshqaruv hisobi. – T.: "Moliya", 2013 yil.
6.	Colin Drury. Management and Cost Accounting, eighth edition. 2012.
Axborot manbaalari	
1.	www.lex.uz – qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi
2.	www.imv.uz – O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyot va moliya vazirligi sayti

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning moxiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy